

Apostel Thomas Kerk
www.pgenschede.nl/atk

Ds. Maaïke Schepers van der Poll

13 oktober 2013

Gemeente van Jezus Christus,

Thema: geloof waar je het minst van verwacht.

We moeten zoeken naar wat de link is tussen de twee bijbellezingen van vanmorgen. 2 Kon. 17 biedt informatie over het ontstaan en de geschiedenis van Samaria. Dat is de link naar het verhaal in Lucas over de tien melaatsen, waarvan er één uit Samaria komt. Iemand vroeg mij eens: wat is er toch tussen Joden en Samaritanen? Wat wringt er in hun samenleven? Zo gauw er in de evangeliën over een Samaritaan of Samaritaanse gesproken wordt, is het vaak in een conflictsituatie.

Tussen de Israëlieten en Samaritanen boterde het helemaal niet. Daar in het noorden zijn ze altijd anders geweest. Al waren door de geschiedenis heen de redenen hiervoor telkens nieuw. Soms waren de argumenten religieus, soms etnisch of een mengeling van beiden. Zo ook hier. "Jij komt daar vandaan", dus ben je zus of zo". Dat is vandaag de dag niet anders. Van die vooringenomenheden: Als men weet waar mensen geboren zijn dan weten ze al hoe hun denkwijze is. Nog erger wordt het bij de uitspraak: oh, hij is er één van die of die. Dan zal hij/zij wel zus of zo zijn. Het ergste wordt dat als het over de moslim gezegd wordt. Waar meteen een waardeoordeel aan verbonden wordt.

In 1 Koningen 16,24 lezen we dat Omri, koning van Israël, een berg kocht van Semer. Omri bouwde een stad op de berg en vernoemde de stad naar de eigenaar, Semer, uitgegroeid tot Samaria. Deze stad werd de hoofdstad van het tienstammenrijk, ook wel Noordrijk genoemd. Samaria is geen stad op een berg gebleven, maar werd een gebied. Een gebied tussen Judea en Galilea. De bevolking van dit gebied werd Samaritanen genoemd. Onder koning Hosea was het Noordrijk afhankelijk geworden van Assyrië. Na de dood van de Assyrische koning probeert Hosea los te komen van dat Rijk door te weigeren nog langer belasting te betalen. Maar opnieuw wordt het Noordrijk onder de voet gelopen en wordt Samaria ingenomen. Een deel van de bevolking wordt gedeporteerd naar Mesopotanië en Medië, volgens de verzen 5 en 6 van dit hoofdstuk. Cruciaal is dat bewoners uit Babel, Kuta, Awwa naar Samaria worden gebracht. Zo ontstond een gemêleerde bevolking. Tot zover de politieke geschiedenis. Het gaat de schrijver van het boek Koningen niet om de politiek, maar om het religieuze en dan met name de ontwikkeling van de Godsverering. De nieuwe burgers van het joodse Samaria namen niet de joodse godsdienst over. Dit verhaal kan alleen begrepen worden vanuit de overtuiging van de schrijver dat Israël het land van de Here God is en dus dat iedereen, ook de nieuwe burgers, de God van het land moeten vereren. De leeuwenplaag fungeert in het verhaal als een waarschuwing. Weggevoerde priesters worden teruggebracht om de religieuze praktijken aan de buitenlanders te leren. Uiteindelijk vereren ze niet alleen de Here God, maar ook vooral hun eigen goden. Dat ging over van ouders op kinderen en kindskinderen, zo laat de schrijver van dit verhaal ons weten. Een botsing op dit gebied kan niet uitblijven. De moeilijkheden tussen de twee bevolkingsgroepen begonnen al in de dagen van Ezra en Nehemia. Toen een deel van de joden uit de ballingschap was teruggekeerd, boden zij de Samaritanen aan te helpen met de herbouw van de tempel. Dat werd geweigerd. Dat is als een belediging opgevat en is tot een onoverbrugbare kloof geworden tot in Jezus' tijd toe. Jezus gebruikt in zijn gelijkenissen de Samaritaan als voorbeeld voor een anderszijn. Voor het besef van de Joden zijn Samaritanen half jood en half vreemdeling, daardoor zijn het mensen geworden die door de Jood gemeden werd. Ze maakten liever een omweg dan door het land van de Samaritanen te gaan. De Samaritanen zagen de Joden als indringers in hun land. Ook Jezus werd hier slachtoffer van. In Lucas 9 wil Jezus op weg naar Jeruzalem in een Samaritaans dorp vertoeven, maar ze willen Hem niet ontvangen omdat Hij onderweg is naar Jeruzalem. Samaritanen aanbidden in de tempel op de berg Gerizim. Voelt u de frictie? Gerizim of Jeruzalem? Jezus zelf zegt hierover: "er komt een tijd dat jullie noch op de Gerizim noch in Jeruzalem de Vader zullen aanbidden."

Opnieuw trekt Jezus door het grensgebied van Samaria en Hij treft er tien mensen aan die aan huidvraat lijden, staat erin de tekst. Bij huidvraat/melaatsheid denken wij vaak aan "lepra".

Men denkt dat de huidvraat in de bijbel een soort schimmelachtige aandoening is geweest. Toch is lepra een vreselijke ziekte, hoewel er momenteel gelukkig medicijnen zijn om het tegen te gaan. In vroeger tijden was het ongeneeslijk. Volgens Lev.13 moest iemand met een huidziekte naar de priester gebracht worden, die vervolgens vaststelde wat er aan de hand was. Ging het inderdaad om een melaatse dan moest de man/vrouw hun kleren scheuren, het hoofdhaar los laten hangen, hun bovenlip bedekken en roepen: "onrein,

onrein". Onrein betekende niet geschikt voor de dienst aan God. Dat was de reden dat de priester een uitspraak moest doen, omdat hij bepaalde wat geschikt was voor de eredienst en wat niet. Het gaat niet zomaar om een huidziekte, het verhaal gaat ook om de verhouding tussen God en mens. De melaatsheid is een teken dat er in die relatie iets mis is.

Als Jezus tijdens zijn optrekken naar Jeruzalem tien melaatsen tegen komt, gaat het niet alleen over tien ernstig zieke personen. Tien mannen zijn nodig om samen een synagoge te vormen. Tien mannen die samen de tien woorden dragen. De tien melaatsen representeren de synagoge, de gemeenschap van mensen die samen komt rond het Woord van God. Figuurlijk gesproken is deze gemeenschap kennelijk niet rein, niet geschikt voor de eredienst.

Van ver roepen deze onreine zieken Jezus al toe: "Jezus, Rabbi, heb medelijden met ons." Dat is op dat moment de juiste uitroep. Heb medelijden met ons. In onze liturgie zit dezelfde oproep als we het kyriegebed bidden: Heer, ontferm U. Kyrie eleison hebben we vanmorgen gezongen. Het is de roep voor de wereld: heb medelijden met onze wereld. De roep kan ook heel persoonlijk zijn: ontferm U over mij.

Het antwoord is: toen Hij hen zag... Dat is het moment waarop deze zieken genezen. Toen Hij zag... dat is het antwoord voor de wereld, voor ons, voor mij. In deze drie woorden ligt een wereld van liefde verborgen. Wanneer Jezus naar mensen omziet dan gebeurt er wat. Dan worden mensen weer gezond. In het verhaal letterlijk, maar ook figuurlijk worden mensen "gezond". Een gemeenschap die ten dode toe opgeschreven is, herleeft.

Jezus' opdracht is: "ga u aan de priesters laten zien". En ze gaan, ze geloven in het woord dat Jezus spreekt. Hun gemeenschap is weer rein geworden. Zij staan weer in de rechte lijn met de Heer. De opdracht geldt nog steeds. "Ga, gemeente, ga laat zien aan de wereld dat wij met haar begaan zijn. Dat wij het beste met haar voor hebben. Dat we haar bij Jezus willen brengen. "Ga, en vul zelf uw naam in en ik vul mijn naam in: Maaïke, ga laat zien in jouw omgeving dat je met mensen begaan bent. Dat ik wil opkomen voor mensen in nood. Dat ik mensen uitnodig hun vertrouwen te stellen op de Here God.

De tien melaatsen gaan op weg. Vrolijk, blij en gelovend. Ze zien aan hun lichaam dat de genezing er is. Eén blijft achter, hij kan geen stap meer doen, hij kan alleen maar juichen en God loven om het wonder van genezing. Deze man gaat terug en valt neer aan de voeten van Jezus om Hem te danken. Dank - dankbaarheid. Dit thema heeft me de hele week bezig gehouden. We leven in een maatschappij waar het woord dankbaarheid niet meer vanzelfsprekend is. We hebben het meer over rechten en plichten, maar rechten spant daarbij de kroon. We hebben recht hierop en daarop zonder ons af te vragen of het werkelijk een recht is of een gave. Dat is mijn grote vraag: ben je voor iets dat je als een recht beschouwd dankbaar?? Autonomie en zelfbeschikking spelen een grote rol. Mensen die alles in eigen hand willen hebben, zelf bepalen hoe ze hun leven inrichten, zelf bepalen hoe ze met relaties, met geloven omgaan. Zelf willen bepalen hoe ze met ziekte en met het einde van het leven omgaan. Zelfbeschikking wordt ervaren als iets waar je recht op hebt, een recht dat je moet nemen, anders ontgaat het je.

Dat het leven iets is wat je uit Gods hand ontvangt, is een gedachte die hier heel ver van afstaat. Dat het leven iets is waar je dankbaar voor kunt zijn, komt niet in hen op. Als je zelf alles in eigen hand wilt hebben, ben je dan nog in staat om dankbaar te zijn? Of ben je bang voor controleverlies? Gemeente hoe staan wij hierin? Hebben wij de flexibiliteit om dingen los te laten? Kunnen wij leven van de genade die we uit Gods hand ontvangen? Er gebeuren dingen in het leven die we niet in eigen hand hebben. Bij ziekte moeten we soms dingen uit handen geven. Hulp vragen en hulp ontvangen is iets wat voor velen moeilijk is, het voelt alsof we het leven uit handen geven. Kunnen we dan nog dankbaar zijn? Maar is dankbaar zijn juist niet een oefening in het uit handen geven, een oefening in het ontvangen n.l. het ontvangen van genade en liefde van Jezus.

De tekst uit Lucas leert ons om over deze grote vragen in het leven na te denken. Van de tien komt er één terug. Hij beseft dat zijn genezing genade is. Jezus noemt hem een vreemdeling, een Samaritaan, ook dat nog! Maar het is geloof waar je het minst van verwacht.

De negen anderen worden terugverwacht maar komen niet. Wat hun motieven zijn, weten we niet. Zij hebben een andere visie op het leven en denken de genade niet nodig te hebben. Zij zijn weer geschikt om als tien rechtvaardigen een gemeenschap te vormen. Zij hebben de band met Jezus verbroken. Waar ben je, mens, als je niet van mijn genade wil leven, zegt Jezus. Waar ben je, mens, wanneer je mijn liefde niet aanvaard.

"Sta op en ga. Uw geloof heeft u gered". De Samaritaan is niet alleen genezen maar hij is ook gered. Geloof, dankbaarheid en liefde zijn kernen van het christen zijn. Genade wordt ons gegeven door Jezus Christus, onze Heer. Gemeente, ik heb een klein boekje dat heet "Bedankt". Het ligt op mijn bureau. De afgelopen week heb ik er veel in gelezen. En ik wil u meegeven de tekst uit dit boekje "Niet om wat je in je zak hebt, moet je dankbaar zijn, maar om wat je in je hart draagt." Amen.